

*Кравченко Світлана Миколаївна,
канд. іст. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК СУЧАСНА ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ

Інтеграція (від лат. *integratio* – відновлення, спогад, *integer* – цілий) – об'єднання в ціле будь-яких частин, елементів. Цей процес являє собою високу форму реалізації міжпредметних зв'язків на якісно новому етапі навчання. Інтеграція не заперечує предметної системи навчання – вона є потенційним шляхом її вдосконалення, подолання недоліків і спрямована на поглиблення взаємозв'язків і взаємозалежності між предметами [1, с. 49].

Інтеграційні процеси спрямовані на формування цілісної системи знань і вмінь особистості, розвиток її здібностей та потенційних можливостей. Інтеграція знань серед інших дидактичних засобів, допомагає сформувати єдину картину щодо предмета вивчення навчальної дисципліни, за допомогою загальних методів дослідження, які дають змогу систематизувати набуті знання. Завдяки використанню інтегративних форм та методів навчання, здійснюється індивідуальний підхід до вивчення окремих предметів, який дає змогу поєднувати набуті базові знання з суб'єктивним досвідом здобувачів освіти [5, с. 234].

Ідея інтеграції освіти приваблює багатьох учених як в Україні, так і за кордоном. Сучасна педагогічна наука вважає інтеграцію одним із головних дидактичних принципів, який у цілому визначає організацію освітніх систем. Сьогочасна освіта відображає напрям розвитку української держави, пов'язаний із євроінтеграційними процесами й орієнтована на європейські цінності, європейський і світовий освітній простори.

Інтеграцію національної освіти в міжнародний освітній і науковий простір визначено одним із принципів державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності в Законі України «Про освіту» (2017), в Концепції Нової

української школи (2017), Дорожній карті європейської інтеграції України у сферах освіти і науки до 2027 року (2023) та інших стратегічних документах.

Питання інтеграційних процесів освіти були предметом досліджень українських (Бега І., Бібік Н., Бойченко М., Ващука Ф., Гончаренка С., Дем'яненко Н., Донець З., Дубасенюк О., Желанової В., Засекіної Т., Іванчук М., Любарської О., Малієнко Ю., Мальваного Ю., Олексюка О., Савченко О., Сисоевої С., Токаревої А., Топузова О., Хоружого Г. та ін.) та зарубіжних (Альшехрі А., Беннет Н., Бріджес Д., Гейл Р., Гутуб С., Гюлеч О., Секінгтон Л., Хатчингс П., Хубер М., Юнусової А. та ін.) учених.

Зокрема, на думку Кременя В., щоб від продуктивних ідей перейти до реальної зміни освітнього простору, необхідно якомога швидше та результативніше здійснювати перенавчання кадрів, технологічно і методично осучаснювати навчальний процес. В інноваційних змінах у навчанні педагогічних кадрів основою мають бути компетентнісний та особистісно-індивідуальний підходи, поєднання яких дає змогу індивідуалізувати навчальний процес, спираючись на внутрішню мотивацію педагогів [3, с. 17].

Засекіна Т. зауважує, що серед основних стратегічних завдань реформи загальної середньої освіти в Україні є оновлення її змісту, що передбачає пошук нових підходів до структурування навчальних предметів на інтегративних засадах, розроблення технологій і засобів навчання для формування ключових компетентностей та наскрізних умінь як інтегративних якостей особистості. Інтегративний підхід є ефективним засобом формування цілісності і неперервності змісту освіти, методологічною основою інтеграції знань і вмінь [2].

Топузов О., Пушкарьова Т. розглядають педагогічні технології, які сьогодні реалізуються в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти, побудовані на засадах інтегративно-діяльнісної педагогіки; доводять, що інтегроване навчання та діяльнісні підходи – це дієві інструменти ефективного формування ключових і предметних компетентностей учнів [6].

У стратегічно важливому проєкті МОН України «План відновлення. Освіта і наука» наголошується на необхідності врахування досвіду європейських країн, використання принципів, підходів, інструментарію та практик ЄС повоєнної розбудови країни, зокрема відновлення сфери освіти й науки. Окреслено низку ключових напрямів такого відновлення: розвиток людського капіталу, європейська інтеграція освіти й науки, розвиток науки та інновацій, розвиток усіх освітніх ланок, цифрова трансформація освіти та науки. Заплановано інтеграцію до європейського освітнього й дослідницького простору на основі реалізації програми «EU4Skills: кращі навички для сучасної України», гармонізації українського освітнього та наукового законодавства й відповідної державної політики за допомогою EU-level targets [4].

У «Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні», підготовленій провідними вченими НАПН України, виражено такі перспективні орієнтири для української освіти в умовах європеїзації та глобальної інтеграції:

- конвергенція з європейськими країнами ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку національної освіти;
- оптимізація моделей управління та фінансування з урахуванням тенденції децентралізації, посилення ролі регіонів у прийнятті рішень, розбудови державно-громадсько-приватного партнерства;
- подальша трансформація змісту освіти на компетентнісних засадах і розроблення валідних вимірників оцінювання набуття молоддю ключових і предметних компетентностей;
- наближення освіти до потреб суспільства, а професійної – до потреб ринку праці [3, с. 172].

Отже, освітні системи та шкільна освіта під впливом європеїзації розвивається у напрямі інтеграції, що проявляється у форматі гармонізації ключових показників, які визначають напрями та сутність розвитку освіти. Такий вплив формує спільні тенденції розвитку та спільний характер викликів.

Ключові слова: освіта, інтеграція, європеїзація.

Список використаних джерел та літератури

1. Бахарєва Л. Інтеграція навчальних занять у початковій школі на краєзнавчій основі. Початкова школа. 1991. № 8. С. 48–51.
2. Засєкіна Т. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ : Пед. думка, 2020. 400 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/722404/1/Монографія_Засєкіна.pdf (дата звернення: 07.03.2024).
3. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні : наук. вид. / ред. В. Г. Кремень. Київ : Пед. думка, 2016. 448 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nrk/Analitychni-materialy/7-natsionalna-dopovid-pro-stan-i-rozvitok-osviti-v-ukraini.pdf> (дата звернення: 11.03.2024).
4. План відновлення. Освіта і наука. *МОН України*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2022/08/19/НО.projekt.Planu.vidnovl.Osv.i.nauky-19.08.2022.pdf> (дата звернення: 11.03.2024).
5. Повстин О. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2014. № 10. С. 231–235. URL: https://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf (дата звернення: 12.03.2024).
6. Пушкарьова Г., Топузов О. Інтегративно-діяльнісна педагогіка : монографія. Київ : Пед. думка, 2019. 304 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/integra_dial_2019.pdf (дата звернення: 06.03.2024).